

TÍÐARGREIN

Hægri pensjón, smidligur pensjónsaldur og styrkt haldføri

24. apríl 2018 var ein søguligur dagur á Føroya Løgtingi. Tí við stórum meiriluta varð pensjónsnýskipanin umsíðir samtykt. Talan er um eitt stórt framstig fyri føroyingar og serliga fyri pensjónistar í Føroyum, sum fáa eina skipan, ið hækkar pensjónina, ger tað meira fíggjarliga áhugavert at arbeiða eftir pensjónsaldur, og styrkir fíggjarliga haldførið undir vælferðarsamfelagnum

Kristina Háfoss
landsstýrskvinna í
Fíggjarmálum

Politiska skipanin hevur í áratíggir vítað at alneyðugt er við eini pensjónsnýskipan, men ikki fyrr enn nú verður henda framd í verki. Vanliga verður sagt at tað er í ringum tíðum at møguligt er at fremja nýskipanir og stórar broytingar í samfelagnum, men samgongan hevur – saman við Sjálvstýri – prógvað, at tað væl ber til at fremja mál, ið leggja nýggjar og tryggjar samfelagslunnar, sjálvt í bestu tíðum.

Avbjóðingin – mugu tryggja vælferðarsamfelagið yvir tíð

Komandi árin fara vit frá at vera 6-7.000 pensjónistar til at gerast umleið 12.000 pensjónistar í Føroyum. Hetta er bæði gott og gleðiligt. Orsøkin er, at stórir árgangir í hesum døgum og komandi tíðina gerast pensjónistar, samstundis sum livialdur tibetur hækkar í hvørjum. Tá fólkapensjónin í sínari tíð varð sett í verk, og pensjónsaldur á 67 ár varð ásettur, var miðallivialdur sum føroyskur pensjónistur 3-4 ár. Í dag er hesin 18-19 ár, og skjóttvaksandi. Í nærmastu framtíð væntast vit at hava livað 22 ár í miðal sum pensjónistar. Eisini hetta er bæði gott og gleðiligt. Men tá vit bæði gerast tvífalt so nógvir pensjónistar og vit liva munandi longur sum pensjónistar, samstundis sum talið av føroyingum á arbeiðsmarknaðinum ikki veksur í sama mun, verður trupult at tryggja øllum eina góða pensjón, trygt heilsuverk og munagóða eldrarøkt í framtíðini. Hesa avbjóðing

hevur politiska skipanin skyldu at loysa. Tíverri hevur hetta ikki eydnast – fyrr enn nú.

Drúgvar og umfangandi samráðingar

Tað hevur stóran týðning at ein pensjónsskipan ikki verður broytt í heilum, tí fólk skulu kenna seg trygg við, at skipanin er støðug. Vit hava tí frá nærum fyrsta degi hjá samgonguni sett okkum fyri, at gera tað sum vit kunnu fyri, at fáa breiða politiska semju um pensjónsnýskipanina. Fíggjarmálaráðið og Almannamálaráðið hava tí havt ótalligar fundir við umboð fyri allar flokkar á Løgtingi og síðan aftur við leiðslurnar í øllum flokkum á Løgtingi, í fleiri umførum, fyri at tillaga pensjónsnýskipanina soleiðis, at allir flokkar kundu kenna seg aftur í nýskipanini.

Stór undirtøka fyri pensjónsnýskipanini

Tjóðveldi, Javnaðarflokkurin, Framsókn. Sjálvstýri og uttanflokkatingfólkini Sonja Jógvansdóttir og Magni Laksafoss, tóku at enda undir við pensjónsnýskipanini. Eisini hóast hvørt einstakt tingfólk uttan iva kundi ynskt sær okkurt øðrvísi. Soleiðis vil altíð verða, tá tey 6 lógaruppskotini í stóran mun vórðu orðað og tillagað soleiðis, at øll kundu kenna seg aftur í onkrum, og soleiðis at ein enn breiðari semja kundi finnast. Av andstøðuflokkunum ynskti Fólkaflokkurin ikki at taka undir við størru broytingunum, eisini hóast flokkurin, tá hann var í samgongu gekk á odda at mæla til hækkaðan pensjónsaldur og størri móttroking í fólkapensjónini. Hinvegin vildi Sambandsflokkurin vera við í samráðingunum til tað seinasta. Fleiri ítøkilig semjuuppskot vórðu enntá gjørd, ið partur av Sambandsflokkinum tók undir við, men sum leiðslan tíverri vrakaði tá alt kom til alt.

Heldur enn at møtast á miðjuni varð ført fram, at fekk flokkurin ikki øll síni ynski við tá umræður fólkapensjónina, so varð ongin semja. Sjálvstýri valdið tíbetur at vera við frá byrjan til enda, og fekk tí eisini stóra ávirkan á endaligu pensjónsnýskipanina.

Pensjónsnýskipan – tvær skipanir frá 2020

Fyri at tryggja, at fíggjarligu fyrirteytirnar hjá verandi pensjónistar ikki verða grundleggjandi broyttar, er pensjónsnýskipanin býtt í tvey. Nýskipanin í síni heild kemur í gildi fyri øll, ið gerast pensjónistar frá 1. januar 2020 og fram yvir.

Verandi pensjónistar og øll, ið gerast pensjónistar til og við 31. desember 2019, verða verandi í núverandi pensjónsskipan. Tó eru 3 broytingar í mun til verandi skipan, ið geva verandi pensjónistum betri umstøður. 1. Hækkað útgjald úr Samhaldsfasta (um 1.600 kr. um mánaðin áðrenn skatt). 2. Árlig prístalsveitingum (eisini grundupphædd). 3. Møguleiki fyri at velja millum at strika móttroking millum hjún ella at varðveita móttrokingina.

Pensjónsnýskipanin er grundað á 6 lógir – 3 úr Fíggjarmálaráðnum og 3 úr

Almannamálaráðnum – ið samanlagt hava til endamáls at røkka 3 yvirskipað mál:

1. Pensjónistar meira at liva fyri

Allir verandi pensjónistar umframt komandi pensjónistar, ið ikki hava sera høgur inntøkur við síðuna av pensjónini, fáa góðar 1.000 kr. meira í pensjón um mánaðin eftir skatt. Hetta vegna hækkað útgjald úr Samhaldsfasta á umleið 1.600 kr. um mánaðin áðrenn skatt.

Eisini verður sokallað javningarlóg sett í verk, ið tryggjar, at fram yvir verður fólkapensjónin (íroknað grundupphædd) prístalshækkað. Harvið vil grundupphæddin ikki longur vera fastfryst, men fer at hækka á nærum hvørjum ári. Hetta er eitt fram-brot, tí í dag er ongin prístals-hækking av fólkapensjónini.

Undantøkini í verandi eftirlønarlóg verða hartil nærum øll strikað. Í dag er tað soleiðis, at øll, ið eru av arbeiðsmarknaðinum í tíðaravmarkað tíðarskeið, t.d. vegna barsil, arbeiðsloysi, heima vegna barn sum ber brek ella vegna eldri foreldur, ið hava tørv á hjálpanði hond, ella eru í til-lagaðum starvi - hesi fáa í dag ikki eftirløn av tí gjaldi tey fáa úr barsilsskipan, ALS

ella frá Almannaverkinum. Hetta verður í sambandi við pensjónsnýskipanina broytt soleiðis, at eftirlønargjald upp til 12% verður lagt afturat útgjaldinum. Hetta vil tryggja at ongin dettur niðurímillum, og ongin fær lægri pensjón, bert tí tey eru av arbeiðsmarknaðinum í parti av lívi teirra.

2. Fíggjarligur fyrimunur at arbeiða eftir pensjónsaldur

Fyri tey ið gerast pensjónistar eftir 1. januar 2020 fer at bera til at útseta pensjónina, um ynskt verður at halda áfram at arbeiða, og heldur fáa hægri pensjón tá farið verður á pensjón. Fyri hvønn mánað sum tú útsetir pensjónina veksur pensjónin. Fyri hvønn mánað tú útsetir pensjónina, fært tú hægri grundarupphædd og viðbót tá tú velur at fáa pensjón útgoldna.

Eisini verður móttrokingin í pensjónsviðbótini lagiligari fyri pensjónistar í nýskipanini eftir 1. januar 2020, ið velja ikki at útseta pensjónina. Harvið verður tú ikki ov ógvusliga móttroknaður í almennu pensjónini – so sum stóðan annars er í dag viðvíkjandi pensjónsviðbótini. Móttroknað verður í dag við 60% í pensjónsviðbótini,

meðan henda móttroking í pensjónsnýskipanini lækkar niður í 40%. Samstundis verður eisini móttroknað lagaliga í grundarupphæddini við 25%, men bert um tú hevur inntøku omanfyri 60.000 kr. afturat pensjónini. Tú skalt heilt uppá inntøku á 19.350 kr. um mánaðin við síðuna av pensjónini, áðrenn tú ikki fært grundupphædd útgoldna, og heilt upp á inntøku á 31.300 kr. um mánaðin við síðuna av pensjónini, áðrenn tú ikki fært grundupphædd ella viðbót útgoldna. Og tá fært tú framhaldandi fult útgjald úr Samhaldsfasta, sum frá 2019 fer at vera heilar 5.600 kr. um mánaðin.

Móttroking millum hjún verður hartil strikað í pensjónsnýskipanini, soleiðis at fram yvir verður makin ikki móttroknaður í mun til inntøkuna hjá makanum. Verandi pensjónistar fáa eisini møguleika fyri at velja at strika móttroking millum hjún.

3. Haldførið og vælferðarsamfelagið styrkt

Tað er okkara ábyrgd at tryggja eitt sterkt vælferðarsamfelag, ikki bert í dag, men eisini í framtíðini. Meðan vit í dag eru umleið

TALVA: Pensjónsinntøka pr. mánaða í nýskipan í mun til í dag, í mun til aðra ársinntøku

Inntøka (ár)	Inntøka (mð)	Støk 2017 (mð)	Støk 2020 (mð)	Munur (mð)
0	0	10.284	11.313	1.029
60.000	5.000	13.459	14.488	1.029
75.000	6.250	13.203	14.970	1.766
100.000	8.333	13.733	15.772	2.039
120.000	10.000	14.156	16.372	2.216
135.000	11.250	14.474	16.791	2.317
150.000	12.500	15.194	17.210	2.016
175.000	14.583	16.517	17.908	1.391
200.000	16.667	17.785	18.606	822
225.000	18.750	19.004	19.221	218
250.000	20.833	20.223	19.868	-354
275.000	22.917	21.441	20.537	-904
300.000	25.000	22.584	21.206	-1.378
350.000	29.167	24.814	22.544	-2.270
400.000	33.333	27.043	24.316	-2.727
500.000	41.667	31.503	28.775	-2.727